

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Για την κύρωση της διά ανταλλαγής ρηματικών διακοινώσεων Συμφωνίας για τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας και της περιεχόμενης σε ρηματική διακοίνωση της Καγκελαρίας του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας, μονομερούς δήλωσης»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων, αποτελείται από τρία (3) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης της ισχύος του νόμου.

Με το άρθρο πρώτο του νομοσχεδίου φέρονται προς κύρωση οι υπ' αρ. 33/2.1.2018 και 030/18/βν/8.1.2018 ανταλλαγείσες ρηματικές διακοινώσεις μεταξύ της Πρεσβείας της Ελληνικής Δημοκρατίας στη Ρώμη και της Καγκελαρίας του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας, αντίστοιχα, με τις οποίες επήλθε συμφωνία σύναψης διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας. Επίσης, κυρώνεται η υπ' αρ. 451/21/βν/29.7.2021 ρηματική διακοίνωση της Καγκελαρίας του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάν-

2

νη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας προς την Πρεσβεία της Ελληνικής Δημοκρατίας στη Ρώμη, με την οποία δηλώνει ότι «δεν έχει εμπράγματα δικαιώματα στο έδαφος της Ελληνικής Δημοκρατίας και διαβεβαιώνει ότι ουδέποτε είχε, ούτε διατηρεί και δεν θα εγείρει στο μέλλον οποιεσδήποτε αξιώσεις κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας (συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, δήμου, κρατικής οντότητας, υπηρεσίας, εκκλησιαστικής κοινότητας, κλπ.) σχετικά με ακίνητη ιδιοκτησία που βρίσκεται στην Ελληνική Δημοκρατία. Τα ανωτέρω δεν θίγουν το δικαίωμα του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας να αποκτήσει στο μέλλον ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα και να κάνει χρήση κάθε νόμιμου μέσου που προβλέπει η νομοθεσία της Ελληνικής Δημοκρατίας για την προστασία της».

Με το άρθρο δεύτερο του νομοσχεδίου ορίζεται ότι το Κυρίαρχο Στρατιωτικό Νοσοκομειακό Τάγμα του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας απολαύει των συνήθων προνομίων και ασυλιών που απολαμβάνουν στην Ελλάδα οι ξένες διπλωματικές αποστολές.

Τέλος, με το άρθρο τρίτο ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Γενικές παρατηρήσεις

Οι κανόνες που διέπουν τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων και την ανταλλαγή διπλωματικών αντιπροσώπων υπήρξαν επί μακρό χρονικό διάστημα εθιμικοί. Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου ανέλαβε την επεξεργασία σχεδίου σύμβασης για τις διπλωματικές σχέσεις. Το σχέδιο υιοθετήθηκε και υπογράφηκε στις 18 Απριλίου 1961, κατά τη διεθνή συνδιάσκεψη της Βιέννης, και αποτελεί τη Σύμβαση της Βιέννης «περί των διπλωματικών σχέσεων». Η Ελλάδα κύρωσε τη σύμβαση με το ν.δ. 503/1970. Η Σύμβαση της Βιέννης, αφενός, κωδικοποιεί εθιμικό δίκαιο, αφετέρου, περιέχει νέους κανόνες διπλωματικού δικαίου. Ικανότητα σύναψης διπλωματικών σχέσεων (δικαίωμα ενεργητικής και παθητικής πρεσβεύσεως) έχουν, κατεξοχήν, τα κράτη και, υπό προϋποθέσεις, οι διεθνείς οργανισμοί. Η άσκηση του δικαιώματος ανάγεται στον κύκλο της διακριτικής εξουσίας των κρατών. Πραγματοποιείται με την αποστολή και την αποδοχή, αντίστοιχα, διπλωματικών αντιπροσώπων, η οποία, ενδεχομένως, μπορεί να συνεπάγεται σιωπηρή αναγνώριση του ετέρου μέρους (βλ. Εμμ. Ρούκουνα, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση Τέταρτη, 2021, σελ. 381-383). Σύμφωνα, άλλωστε, με το άρθρο 2 της Σύμβασης, «Η καθιέρωσις διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Κρατών και η αποστολή μονίμων διπλωματικών αποστολών γίνονται

δι' αμοιβαίας συναινέσεως».

Εν προκειμένω, η συμφωνία σύναψης διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας, όπως σημειώνεται στην Έκθεση Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης επί του νομοσχεδίου, «δεν συνιστά διακρατική συμφωνία, ούτως ώστε να υπόκειται στα προβλεπόμενα στα άρθρα 28 παρ. 1 και 36 παρ. 2 του Συντάγματος» (βλ. Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, σελ. 14), το δε «Τάγμα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Βιέννης του 1961 για τις διπλωματικές σχέσεις» και, ως εκ τούτου, «δεν γίνεται ρητή αναφορά στη Σύμβαση αυτή» (βλ. Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, σελ. 20). Εξ άλλου, το Τάγμα συμμετέχει ως Παρατηρητής (Observer) στις εργασίες και στις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) (βλ. σχετικό κατάλογο του Οργανισμού με τις οντότητες που διατηρούν μόνιμο γραφείο στον Ο.Η.Ε. <https://www.un.org/en/about-us/intergovernmental-and-other-organizations>), και έχει συνάψει διπλωματικές σχέσεις με περισσότερα από εκατό (100) κράτη και με την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. <https://www.orderofmalta.int/sovereign-order-of-malta/>, με παραπομπή από τον σχετικό σύνδεσμο του Ο.Η.Ε.).

Η συμφωνία επέρχεται με την κύρωση των ανταλλαγισών ρηματικών διακοινώσεων μεταξύ της Πρεσβείας της Ελληνικής Δημοκρατίας στη Ρώμη και της Καγκελαρίας του Κυρίαρχου Στρατιωτικού Νοσοκομειακού Τάγματος του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας, με τις οποίες επήλθε η συμφωνία σύναψης διπλωματικών σχέσεων.

Συναφώς επισημαίνεται ότι είναι πάγια η πρακτική σύναψης διακρατικών συμφωνιών δι' ανταλλαγής και κυρώσεως ρηματικών διακοινώσεων (βλ., μεταξύ άλλων, ν. 3617/2007 «Κύρωση της δι' ανταλλαγής ρηματικών διακοινώσεων Συμφωνίας Τροποποίησης της Προξενικής Σύμβασης μεταξύ του Βασιλείου της Ελλάδας και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Ρουμανίας που υπογράφηκε στην Αθήνα στις 22 Μαΐου 1972», ν. 4064/2012 «Κύρωση της δι' ανταλλαγής ρηματικών διακοινώσεων Τροποποίησης της Συμφωνίας Επισημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας», ν. 4357/2016 «Κύρωση των διορθωτικών τροποποιήσεων της Σύμβασης Έκδοσης μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Καναδά, δι' ανταλλαγής ρηματικών διακοινώσεων και άλλες διατάξεις»). Σημειώνεται, τέλος, ότι στις διεθνείς διπλωματικές σχέσεις, με τον όρο διακοίνωση (διεθνής όρος: *note* ή *nota*) χαρακτηρίζεται, κυρίως, το έγγραφο που ανταλλάσσεται μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών μιας χώρας και των ευρισκό-

μενων στη χώρα αυτή διπλωματικών αντιπροσώπων ή αντιπροσωπειών (Πρεσβευτών-Πρεσβειών) άλλων χωρών. Οι διακοινώσεις διακρίνονται σε υπογεγραμμένες και σε ρηματικές (βλ. υπ' αρ. 190/2015 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους).

III. Παρατήρηση επί του άρθρου δεύτερου

α. Στην προτεινόμενη ρύθμιση η φράση «απολαμβάνει τα συνήθη προνόμια και ασυλίες που απολαμβάνουν στην Ελλάδα οι ξένες διπλωματικές αποστολές» θα έπρεπε να αντικατασταθεί από την πλέον δόκιμη διατύπωση «απολαύει των συνήθων προνομίων και ασυλιών των οποίων απολαύουν στην Ελλάδα οι ξένες διπλωματικές αποστολές».

β. Με την προτεινόμενη ρύθμιση ορίζεται ότι το Κυρίαρχο Στρατιωτικό Νοσοκομειακό Τάγμα του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας απολαύει «τ[ων] συνήθ[ων] προν[ομίων] και ασυλ[ιών]» των οποίων απολαύουν στην Ελλάδα οι ξένες διπλωματικές αποστολές. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, και σημειώνεται στην Έκθεση Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης, «(...) το Τάγμα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Βιέννης του 1961 για τις διπλωματικές σχέσεις (ν.δ. 503/1970, Α' 108), [και] δεν γίνεται ρητή αναφορά στη Σύμβαση αυτή. Ως συνήθη προνόμια και ασυλίες] νοούνται πάντως τα προβλεπόμενα στην εν λόγω Σύμβαση της Βιέννης, καθώς αυτή κωδικοποιεί σε μεγάλο βαθμό προϋφιστάμενο εθιμικό δίκαιο και τυγχάνει γενικής αποδοχής, ούτως ώστε να θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει το συνήθως συμβαίνον» (βλ. Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, σελ. 20).

Εν προκειμένω, προβλέπεται, διά της σχετικής αναφοράς στην Έκθεση Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης επί του νομοσχεδίου, ότι το Κυρίαρχο Στρατιωτικό Νοσοκομειακό Τάγμα του Αγίου Ιωάννη των Ιεροσολύμων της Ρόδου και της Μάλτας απολαύει των συνήθων προνομίων και ασυλιών των οποίων απολαύουν στην Ελλάδα οι ξένες διπλωματικές αποστολές, όπως αυτά ορίζονται στη Σύμβαση της Βιέννης του 1961 για τις διπλωματικές σχέσεις, η οποία κυρώθηκε από τη χώρα μας με το ν.δ. 503/1970. Η Σύμβαση (άρθρα 22 επ.) παρέχει προστασία τόσο στη διπλωματική αποστολή, χωριστά, όσο και στα πρόσωπα που τη στελεχώνουν (πρβλ. Λ. Σισιλιάνο, Η ανθρωπίνη διάσταση του διεθνούς δικαίου, Αλληλεπιδράσεις γενικού διεθνούς δικαίου και δικαιωμάτων του ανθρώπου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 128 επ., ως προς τη διάκριση μεταξύ λειτουργικών και προσωπικών προνομίων και ασυλιών). Η προστασία έγκειται, μεταξύ άλλων, στο απαραβίαστο των χώρων της αποστολής, στο απαραβίαστο του προσώπου, της κατοικίας, της παρουσίας και της αλληλογραφίας του διπλωματικού αντιπροσώπου, στην απαλλαγή του από φορολογικές επιβαρύνσεις και δασμούς, και στην ετεροδικία (ποινική,

αστική και διοικητική) των διπλωματικών αντιπροσώπων (βλ., σχετικά, Εμμ. Ρούκουνα, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση Τέταρτη, 2021, σελ. 392 επ.). Των ανωτέρω προνομίων απολαύουν, υπό προϋποθέσεις και σε περιορισμένο, κατά περίπτωση, βαθμό, τα μέλη της οικογένειας των διπλωματικών αντιπροσώπων και τα μέλη του διοικητικού, τεχνικού και υπηρετικού προσωπικού της αποστολής (άρθρο 37 της Σύμβασης).

Εξ άλλου, σύμφωνα με το Προοίμιο της Σύμβασης, «σκοπός των ειρημένων προνομίων και ασυλιών είναι ουχί βεβαίως όπως ευνοήσει τα άτομα, αλλ' όπως εξασφαλίση την αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων των διπλωματικών αποστολών εν τη ιδιότητι αυτών ως εκπροσώπων των Κρατών».

Υπό το φως των ανωτέρω, δεδομένης της ευρείας έκτασης των προνομίων και ασυλιών των οποίων απολαύουν οι διπλωματικές αποστολές και το προσωπικό τους, τίθεται ερώτημα αν θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να διευκρινισθούν, διά ρητής αναφοράς τους, τα προνόμια και οι ασυλίες που προσιδιάζουν, εν προκειμένω, και των οποίων απολαύει η διπλωματική αντιπροσωπεία του Τάγματος.

Αθήνα, 1 Δεκεμβρίου 2021

Ο Εισηγητής
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών